

บทที่ 1

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน โดยก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการใช้ข้อมูล และสามารถใช้อีข้อมูลร่วมกันได้ กรมสรรพสามิตมีการใช้ระบบสารสนเทศในหลายส่วน แต่ทางด้านงานทะเบียนผู้ประกอบการ ภาษีสรรพสามิต ยังไม่ได้จัดเก็บโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม จึงทำการพัฒนาระบบนี้ขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

กรมสรรพสามิต ซึ่งทำหน้าที่จัดเก็บภาษีสรรพสามิต เพื่อเป็นรายได้ของรัฐ โดยจัดเก็บภาษีจากสินค้าต่อไปนี้ คือ สินค้าที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี สินค้าที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย หรือสินค้าที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐ บางประการ รวมถึงการบริการ ซึ่งมีทั้งสิ้น 17 รายการ ได้แก่ สุรา ยาสูบ ไฟ น้ำมันและผลิตภัณฑ์ น้ำมัน เครื่องดื่ม เครื่องปรับอากาศ โคมไฟฟ้า แก้วและเครื่องแก้ว รถยนต์ เรือ ผลิตภัณฑ์ เครื่องหอมและเครื่องสำอาง พรหมและสิ่งทอ ปูพื้น แบตเตอรี่ หินอ่อน หินแกรนิต รถจักรยานยนต์ สนามม้า และสนามกอล์ฟ ซึ่งรายการสินค้าที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตาม พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มีทั้งสิ้น 14 รายการ (ยกเว้น สุรา ยาสูบและไฟ)

สำหรับผู้มีหน้าที่ต้องจดทะเบียนสรรพสามิต ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ ผู้นำเข้าซึ่งสินค้า ผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด อาทิเช่น ผู้ดัดแปลงรถยนต์ เจ้าของคลังสินค้าทัณฑ์บน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลดังกล่าวมีปริมาณมาก ดังนั้น ในการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะทำได้สามารถจัดการบริหารการจัดเก็บภาษี ตลอดจนการคืนภาษีให้มีความสะดวกเร็ว และมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการค้นคว้าลักษณะการจัดเก็บข้อมูล และข้อมูลที่มีอยู่เดิม ตลอดจนความต้องการด้านรายงานต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการบริหารจัดการ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการโดยทั่วไป

1.2 สรุปสาระสำคัญของเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมภาษีสรรพสามิต ปรากฏว่าไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยตรง แต่มีสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือและวารสารที่กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการในการจดทะเบียนสรรพสามิต โดยนำเสนอสาระสำคัญดังนี้

ประกาศ คงเอียด (2542, 289-298) โดยมีรายละเอียดดังนี้

การจดทะเบียนสรรพสามิต

การจดทะเบียนสรรพสามิตเป็นมาตรการเบื้องต้นซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตเข้าสู่ระบบการควบคุมตามกฎหมายที่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 กำหนดให้จดทะเบียนสรรพสามิตก็เพื่อให้ทราบถึงจำนวนผู้ที่ต้องเสียภาษีและเพื่อจัดการให้มีการควบคุมผู้มีหน้าที่เสียภาษีดังกล่าวให้อยู่ในระบบการจดทะเบียนสรรพสามิตนั้นกฎหมายได้กำหนดไว้ในหมวด 2 มาตรา 25 ถึงมาตรา 32 ซึ่งจะอธิบายตามลำดับดังนี้

1. กำหนดเวลาที่จะต้องจดทะเบียนสรรพสามิต พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้กำหนดเวลาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสรรพสามิตไว้ตามมาตรา 25 ซึ่งบัญญัติว่า

" การจดทะเบียนสรรพสามิต

(1) ในกรณีมีการประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการสถานบริการอยู่ก่อนกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้น ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้านั้น

(2) ในกรณีเริ่มประกอบอุตสาหกรรมหรือเริ่มประกอบกิจการสถานบริการ เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้นแล้ว ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในสามสิบวันก่อนเริ่มผลิตสินค้าหรือเริ่มบริการ

ในกรณีที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการมีโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานบริการหลายแห่ง ให้แยกยื่นคำขอเป็นรายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ "

ประเด็นสำคัญในการพิจารณาว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการจะต้องจดทะเบียนสรรพสามิตภายในกำหนดเวลาใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการได้ประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการสถานบริการ

อยู่ก่อนหรือภายหลังวันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้น ถ้าประกอบกิจการอยู่ก่อนแล้วก็ต้องจดทะเบียนสรรพสามิตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้น ถ้าประกอบกิจการเมื่อกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับแล้วก็ต้องจดทะเบียนภายในสามสิบวันก่อนวันเริ่มผลิตสินค้าหรือเริ่มบริการ เช่น กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับกับสินค้าแบตเตอรี่ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมซึ่งผลิตสินค้าแบตเตอรี่อยู่ก่อนวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 ก็จะต้องจดทะเบียนสรรพสามิตภายในวันที่ 22 มิถุนายน 2540 แต่ถ้าบุคคลใดประสงค์จะประกอบอุตสาหกรรมผลิตสินค้าแบตเตอรี่เมื่อกฎหมายใช้บังคับแล้ว เช่น จะเริ่มผลิตสินค้าในวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 ก็จะต้องจดทะเบียนสรรพสามิตภายในสามสิบวันก่อนวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 คืออย่างช้าที่สุดต้องจดทะเบียนสรรพสามิตในวันที่ 22 มิถุนายน 2540

ขอให้สังเกตว่า ผลบังคับของมาตรา 25 ทำให้เกิดปัญหาบางประการที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบกิจการสถานบริการไม่อาจขอจดทะเบียนสรรพสามิตได้ ถ้าประสงค์ที่จะผลิตสินค้าหรือเริ่มบริการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้น เช่นกรณีสินค้าแบตเตอรี่ตามตัวอย่างนี้ ถ้าบุคคลใดประสงค์ที่จะเริ่มผลิตสินค้าแบตเตอรี่ในวันใดวันหนึ่งระหว่างตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2540 ถึงวันที่ 23 มิถุนายน 2540 ก็ไม่อาจที่จะขอจดทะเบียนสรรพสามิตได้ เพราะมาตรา 25 (2) กำหนดให้จดทะเบียนภายในสามสิบวันก่อนวันเริ่มผลิตสินค้าคือถ้าจะผลิตสินค้าในวันที่ 23 มิถุนายน 2540 ก็จะต้องจดทะเบียนสรรพสามิตอย่างช้าที่สุดในวันที่ 22 พฤษภาคม 2540 ซึ่งไม่อาจเป็นไปได้เพราะในวันดังกล่าวกฎหมายยังมีใช้บังคับกับสินค้าแบตเตอรี่ ดังนั้น ถ้าจะมีให้เกิดปัญหาเรื่องการฝ่าฝืนกฎหมายก็จะต้องเลื่อนวันผลิตสินค้าออกไปหลังวันที่ 23 มิถุนายน 2540 อย่างไรก็ตามปัญหานี้สามารถใช้ทางแก้ไขโดยการขอขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาตามมาตรา 14 ก็ได้

บทบัญญัติมาตรา 25 ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจดทะเบียนสรรพสามิตมุ่งหมายที่จะบังคับใช้แก่สถานที่ผลิตสินค้าหรือสถานที่ให้บริการมากกว่าตัวบุคคลที่ประกอบกิจการ ดังนั้นจึงกำหนดให้ต้องจดทะเบียนสรรพสามิตเป็นรายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ ในกรณีที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบกิจการสถานบริการมีโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการหลายแห่ง ข้อสังเกตอีกประการสำหรับมาตรา 25 คือ การจดทะเบียนสรรพสามิตนั้นกฎหมายมุ่งถึงการประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการสถานบริการโดยมิได้บังคับให้แยกจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับการผลิตสินค้าหรือการให้บริการแต่ละประเภท ดังนั้น ถ้าโรงงานอุตสาหกรรมเดียวกันผลิตสินค้าหลายประเภท เช่น ผลิตทั้งรถยนต์ เครื่องปรับอากาศ และแบตเตอรี่ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจดทะเบียนสรรพสามิตเพียงคราวเดียวก็ถือว่าปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

กฎหมายได้กำหนดความผิดทางอาญาไว้ด้วยตามมาตรา 148 สำหรับการไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 25 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการจดทะเบียนสรรพสามิตเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

2. สถานที่สำหรับการจดทะเบียนสรรพสามิต พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้กำหนดเรื่องสถานที่สำหรับการจดทะเบียนสรรพสามิตไว้ตามมาตรา 26 ซึ่งบัญญัติว่า

"ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการที่มีโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการอยู่ในกรุงเทพมหานคร ยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตต่ออธิบดี ณ กรมสรรพสามิต ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการที่มีโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการอยู่ในเขตจังหวัดอื่น ยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตต่อสรรพสามิตจังหวัด ณ สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดแห่งท้องที่ที่โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการนั้นตั้งอยู่"

สถานที่สำหรับจดทะเบียนสรรพสามิตนั้นกฎหมายมุ่งถึงสถานที่ที่โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการตั้งอยู่เป็นสำคัญ มิได้มุ่งถึงภูมิลำเนาของผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการ ดังนั้น การจดทะเบียนจะต้องยื่นคำขอ ณ กรมสรรพสามิต หรือสำนักงานสรรพสามิตจังหวัด ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่า โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครหรืออยู่ในเขตจังหวัดอื่น

3. หน้าที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้กำหนดหน้าที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับเจ้าหน้าที่ไว้ตามมาตรา 27 ซึ่งบัญญัติว่า

"เมื่อผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการได้ยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตโดยถูกต้องแล้ว ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือสรรพสามิตจังหวัดออกใบทะเบียนสรรพสามิตให้"

จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือสรรพสามิตจังหวัดออกใบทะเบียนสรรพสามิต กล่าวคือ ถ้ามีการยื่นคำขอโดยถูกต้องแล้วจะต้องออกใบทะเบียนสรรพสามิตให้ จะใช้ดุลพินิจไม่ออกให้ไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้เนื่องจากการจดทะเบียนสรรพสามิตมิใช่การออกใบอนุญาต ซึ่งการออกใบอนุญาตนั้นแม้ว่าจะยื่นคำขออนุญาตโดยถูกต้องแล้วเจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจที่จะไม่ออกใบอนุญาตให้ก็ได้ถ้ามีเหตุผลสมควร แต่การจดทะเบียนไม่มีสภาพบังคับที่เข้มงวดดังเช่นการออกใบอนุญาต ดังนั้น ถ้ามีการยื่นคำขอจดทะเบียนโดยถูกต้องแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องออกใบทะเบียนสรรพสามิตให้

4. หน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลังจากที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตแล้ว พระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องเมื่อได้จดทะเบียนสรรพสามิตแล้วไว้ดังต่อไปนี้

(1) ต้องแสดงใบทะเบียนสรรพสามิตไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 28 ซึ่งบัญญัติว่า

"ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการต้องแสดงใบทะเบียนสรรพสามิตไว้ในที่เปิดเผยซึ่งเห็นได้ง่าย ณ โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ เว้นแต่อยู่ในระหว่างการขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 29 หรือนำส่งคืนใบทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 30 หรือมาตรา 31"

กรณีใดจะถือว่าเป็นการแสดงใบทะเบียนสรรพสามิตไว้ในที่เปิดเผยซึ่งเห็นได้ง่ายนั้นย่อมเป็นไปตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพของโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแต่ละแห่ง ความหมายของคำว่า "เปิดเผย" คือต้องไม่เป็นที่ซึ่งหวงห้ามหรือจำกัดมิให้บุคคลใดเข้าไปได้โดย กล่าวคืออาจจะเข้าไปในที่นั้นได้โดยต้องผ่านการอนุญาตซึ่งเป็นขั้นตอนปฏิบัติทั่วไป แต่มิใช่เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด ส่วนความหมายของคำว่า "ซึ่งเห็นได้ง่าย" คือสามารถเห็นได้ง่ายโดยไม่มี การปิดบังหรือกระทำการอื่นใดให้ยากต่อการมองเห็น การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของเจ้าพนักงานสรรพสามิตหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างไรก็ตาม กรณีที่ต้องขอใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 30 หรือมาตรา 31 โดยสภาพไม่อาจแสดงใบทะเบียนสรรพสามิตไว้ ณ สถานที่นั้นได้ กฎหมายจึงกำหนดยกเว้นไว้ให้ไม่ต้องแสดงใบทะเบียนสรรพสามิต เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 จะมีความผิดและต้องระวางโทษตามมาตรา 151 ดังนั้น ถ้าไม่ได้กำหนดยกเว้นกรณีนี้ไว้ก็จะเป็นผลให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการมีความผิดซึ่งย่อมไม่เป็นธรรมต่อบุคคลดังกล่าว

(2) ต้องขอรับใบแทนในกรณีมีการชำรุดหรือสูญหายของใบทะเบียนสรรพสามิต กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า

"ในกรณีที่ใบทะเบียนสรรพสามิตชำรุดในสาระสำคัญหรือสูญหาย ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการยื่นคำขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตต่ออธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัด ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้เดิมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบถึงการชำรุดในสาระสำคัญหรือการสูญหาย และให้นำมาตรา 27 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตให้ถือว่าเป็นใบทะเบียนสรรพสามิต"

การขอรับใบแทนทะเบียนสรรพสามิตในกรณีที่ชำรุดจะต้องเป็นการชำรุดในสาระสำคัญ กล่าวคือ ต้องเป็นการชำรุดถึงขนาดที่ไม่อาจทราบข้อความในใบทะเบียนสรรพสามิตหรือทราบได้

เพียงบางส่วน เช่น ชื่อผู้ประกอบการ เลขทะเบียนสรรพสามิต ได้เสียหายไป การขอรับใบแทนจะต้องกระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบถึงการชำรุดในสาระสำคัญหรือการสูญหาย ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีว่าผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการสถานบริการได้ทราบถึงการชำรุดหรือสูญหายเมื่อใด โดยจะต้องยื่นคำขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตต่ออธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัด ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้เดิม ซึ่งเมื่อได้ยื่นคำขอลูกต้องแล้วอธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัดต้องออกใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตให้ตามมาตรา 27 ที่นำมาอนุโลมใช้บังคับสำหรับกรณีนี้ด้วย ใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตดังกล่าวกฎหมายให้ถือว่าเป็นใบทะเบียนสรรพสามิตที่จะต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายตามมาตรา 28 ต่อไป

ขอให้สังเกตว่าการขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตนั้น มาตรา 29 กำหนดให้ยื่นต่ออธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัดมิได้กำหนดให้ยื่นต่อผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย จึงไม่สอดคล้องกับการออกใบทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 27 กล่าวคือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายให้ออกใบทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 27 ไม่มีอำนาจออกใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิตมาตรา 29 เว้นแต่อธิบดีจะมอบอำนาจโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

(3) ต้องแจ้งย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ และจดทะเบียนสรรพสามิตใหม่ กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 30 ซึ่งบัญญัติว่า

"เมื่อผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการสถานบริการประสงค์จะย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ ให้แจ้งย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้เดิมก่อนวันย้ายไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

เมื่อผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการสถานบริการย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแล้ว ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ โดยนำมาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 มาใช้บังคับโดยอนุโลมและเมื่อได้รับใบทะเบียนสรรพสามิตฉบับใหม่แล้ว ให้คืนใบทะเบียนสรรพสามิตฉบับเดิมแก่เจ้าพนักงานสรรพสามิต ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตแห่งใหม่"

กรณีนี้เป็นเรื่องการโยกย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่ง กฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งย้าย ณ สถานที่จดทะเบียนไว้เดิมก่อนวันย้ายไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน คำว่า "ก่อนวันย้าย" ในที่นี้หมายถึงก่อนวันที่เริ่มย้ายในกรณีที่ต้องย้ายเป็นเวลาหลายวัน และต้องจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ เมื่อ "ย้ายโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแล้ว" ซึ่งหมายความว่าได้ย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการเสร็จแล้ว เมื่อนำความในมาตรา 25 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในเรื่องการย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือ

สถานบริการ ทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการต้องยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ภายในสามสิบวันก่อนวันเริ่มผลิตสินค้าหรือเริ่มบริการตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง (2) ส่วนการนำมาตรา 26 มาใช้บังคับก็คือสถานที่ที่จดทะเบียนสรรพสามิตแห่งใหม่ต้องเป็นไปตามสถานที่ที่โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ตั้งอยู่ และเมื่อยื่นคำขอถูกต้องแล้วอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายก็ต้องจดทะเบียนสรรพสามิตให้ตามมาตรา 27 สำหรับการคืนใบทะเบียนสรรพสามิตฉบับเดิมนั้น กฎหมายกำหนดให้คืนแก่เจ้าพนักงานสรรพสามิต ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนแห่งใหม่ ดังนั้น จึงขอให้สังเกตว่า การแจ้งย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการให้แจ้ง ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้เดิม แต่การคืนใบทะเบียนสรรพสามิต ฉบับเดิมต้องคืน ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตแห่งใหม่

การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 30 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะมีความผิดและต้องระวางโทษตามมาตรา 148

(4) ต้องแจ้งเลิกหรือโอนกิจการ เมื่อมีการเลิกหรือโอนกิจการโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 31 ซึ่งบัญญัติว่า

"เมื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการเลิกหรือโอนกิจการให้แจ้งการเลิกหรือโอนกิจการตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่ออธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัด ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้ก่อนวันเลิกหรือโอนกิจการไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้คืนใบทะเบียนสรรพสามิตแก่เจ้าหน้าที่สรรพสามิต ณ สถานที่ที่ได้แจ้งเลิกหรือโอนกิจการนั้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันหยุดกิจการ

ให้ผู้รับโอนกิจการยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับโอนกิจการ และให้ประกอบการต่อเนื่องได้ในระหว่างรอรับใบทะเบียนสรรพสามิต ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 มาใช้บังคับโดยอนุโลม "

กรณีนี้เป็นเรื่องการเลิกหรือโอนกิจการ โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการต้องแจ้งการเลิกหรือโอนกิจการต่ออธิบดีหรือสรรพสามิตจังหวัด ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนสรรพสามิตไว้เดิม ก่อนวันเลิกหรือโอนกิจการไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และเมื่อหยุดประกอบการก็ต้องคืนใบทะเบียนสรรพสามิตภายในสิบห้าวันนับแต่วันหยุดกิจการ ถ้าเป็นกรณีการโอนกิจการกฎหมายกำหนดให้ผู้รับโอนต้องยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับโอนกิจการซึ่งถือว่าได้กำหนดเวลาจดทะเบียนสรรพสามิตไว้เป็นพิเศษแล้วไม่ต้องนำกำหนดเวลาตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง (2) มาใช้บังคับ แม้ว่ามาตรา 31 จะได้กำหนดให้นำมาตรา 25 มาอนุโลมใช้บังคับด้วยก็ตาม ดังนั้น มาตรา 25

ที่นำมาใช้บังคับในกรณีนี้จึงอาจมีได้เฉพาะกรณีตามมาตรา 25 วรรคสอง กล่าวคือถ้ามีการโอน โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการหลายแห่ง ผู้รับโอนก็ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิต เป็นรายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับโอนกิจการ ส่วนการนำมาตรา 26 และ 27 มาใช้บังคับในกรณีนี้ ก็จะเป็นเรื่องสถานที่ยื่นคำขอและการออกใบทะเบียนสรรพสามิต ซึ่งจะเป็นกรณีเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 30

ขอให้สังเกตว่ามาตรา 31 วรรคสอง กำหนดให้ประกอบกิจการต่อเนื่องได้ในระหว่างรอรับ ใบทะเบียนสรรพสามิต ซึ่งเป็นการยกเว้นไว้เพื่อมิให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการ สถานบริการมีความผิดตามมาตรา 148 ฐานไม่ปฏิบัติตามมาตรา 25 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง กล่าวคือประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการสถานบริการได้โดยไม่จดทะเบียนสรรพสามิตใน ระหว่างเวลานั้น

การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะมีความผิดและต้องระวางโทษ ตามมาตรา 148

(5) ข้อปฏิบัติเมื่อผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการถึงแก่ความ ตาย กรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า

"ในกรณีที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการตาย ถ้าทายาท ประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิต ตามมาตรา 26 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถาน บริการตาย

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้ใบทะเบียนสรรพสามิตเดิมยังคงใช้ได้ต่อไป"

จากบทบัญญัติมาตรา 32 จะเห็นได้ว่า ใบทะเบียนสรรพสามิตนั้นกฎหมายประสงค์จะให้ เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการ ไม่ตกทอดไป ทางมรดก จึงได้กำหนดให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกต้องยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตใหม่ตาม มาตรา 26 คือต้องยื่น ณ กรมสรรพสามิตหรือสำนักงานสรรพสามิตจังหวัดที่โรงอุตสาหกรรมหรือ สถานบริการตั้งอยู่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการ สถานบริการถึงแก่ความตาย ดังนั้น มาตรา 32 จึงใช้บังคับได้เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบการสถานบริการซึ่งเป็นบุคคล ไม่ใช่บังคับนิติบุคคล เพราะความตายจะเกิดขึ้นได้ เฉพาะกรณีบุคคลธรรมดาเท่านั้น มาตรา 32 วรรคสอง กำหนดให้ใบทะเบียนสรรพสามิตเดิมยังคง ใช้ได้ต่อไปในระหว่างระยะเวลาที่ต้องยื่นคำขอทะเบียนและรอรับใบทะเบียนสรรพสามิต เพื่อมิให้ การประกอบกิจการของทายาทหรือผู้จัดการมรดกเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

อาจจะมีข้อสงสัยสำหรับมาตรา 30 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการที่ประสงค์จะย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการต้องแจ้งย้าย ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนไว้เดิมและยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการเลิกกิจการตามมาตรา 31 คือ แจ้งเลิกสถานที่เดิมและจดทะเบียนสรรพสามิตสำหรับสถานที่ใหม่ จึงมีปัญหว่าผลทางกฎหมายจะต่างกันอย่างไรถ้าผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการเลือกใช้ปฏิบัติระหว่างการย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการกับการแจ้งเลิกโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการเดิมและไปจดทะเบียนสรรพสามิตแห่งใหม่ ผู้เขียนเห็นว่า กรณีการย้ายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการนั้น การประกอบกิจการระหว่างโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการเดิมกับโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการแห่งใหม่ ถือว่าเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องบัญชีและหลักฐานการปฏิบัติต่าง ๆ หรือกรณีอื่นใด แต่การเลิกกิจการนั้นย่อมถือว่าการประกอบกิจการโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการเดิมได้สิ้นสุดลงไปแล้วไม่ต่อเนื่องกับการประกอบกิจการของโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการที่ขอจดทะเบียนสรรพสามิตใหม่ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการต้องเลือกใช้วิธีใด

ขอให้สังเกตต่อไปว่า ถ้ามีการย้ายโรงอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 โดยนำสินค้าที่ผลิตขึ้นในโรงอุตสาหกรรมเดิมไปเก็บไว้ในโรงอุตสาหกรรมแห่งใหม่ กฎหมายมิได้กำหนดให้ยกเว้นเรื่องความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีตามมาตรา 10 ไว้ เป็นผลให้ความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้นตามมาตรา 10 (1) (ก) ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีภายในเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะนำสินค้านั้นไปเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บน ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมต้องเสียภาษีในกรณีทั้งที่ยังมิได้ขายสินค้านั้นย่อมเกิดความไม่เป็นธรรม ทางแก้ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะออกประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามมาตรา 14 เพื่อขยายเวลาชำระภาษีสำหรับกรณีที่มีการย้ายโรงอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 โดยให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีสำหรับสินค้านั้นภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่นำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรมแห่งใหม่ หรือถ้ามิได้เก็บไว้ในโรงอุตสาหกรรมแห่งใหม่ ก็อาจจะกำหนดให้ต้องยื่นแบบรายการภาษีและชำระภาษีภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่มีการขายสินค้านั้น หรือจะกำหนดเวลาอย่างอื่นก็ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อออกแบบระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 5
2. เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 5

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ การศึกษา เิงทฤษฎี และ/หรือเชิงประยุกต์

1. ได้ระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527
2. ได้ระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527
3. สามารถอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล และการออกรายงาน
4. เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและการจัดเก็บภาษี

1.5 แผนดำเนินการ ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.5.1 วิธีการศึกษา และแผนดำเนินการ

วิธีการดำเนินการ จัดทำเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาระบบงานเดิมและรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่จะต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า 14 รายการ คือ น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน เครื่องดื่ม เครื่องปรับอากาศ โคมไฟฟ้า แก้วและเครื่องแก้ว รถยนต์ เรือ ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอาง พรมและสิ่งทอปูพื้น แบตเตอรี่ หินอ่อน หินแกรนิต รถจักรยานยนต์ สนามม้า สนามกอล์ฟ รวมทั้งข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบกิจการสถานบริการตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 โดยศึกษาจากแบบคำขอจดทะเบียนสรรพสามิต(ภษ.01-04) แบบคำขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิต คำขอย้ายหรือโอนหรือเลิกกิจการโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ (ภษ.01-05) เอกสารขออนุมัติการยกเว้นภาษีและระบบงานเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ

2) วิเคราะห์และออกแบบ โดยทำตามขั้นตอนดังนี้

- ศึกษาความต้องการของผู้ใช้ระบบ เช่น เจ้าหน้าที่จัดทำข้อมูลทะเบียนสรรพสามิต เจ้าหน้าที่ จัดเก็บภาษี และเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร หรือผู้บริหาร
- กำหนดรายละเอียดข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาระบบงาน
- วิเคราะห์ปัญหาระบบงานเดิม หาแนวทางแก้ไข

- ออกแบบโครงสร้างของระบบ
- 3) ลงมือเขียนโปรแกรม ตามที่ได้วิเคราะห์และออกแบบไว้
- 4) ทดลองใช้โปรแกรม และตรวจสอบข้อผิดพลาด
- 5) ปรับปรุงแก้ไข เมื่อพบข้อผิดพลาด และปรับเปลี่ยนให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้
- 6) จัดทำเอกสารประกอบการใช้งาน
- 7) ส่งมอบงาน เมื่อระบบสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้งานจริง

1.5.2 ขอบเขตการศึกษา

- 1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบการและประกอบกิจการสถานบริการ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 โดยจัดเก็บข้อมูลจากแบบคำขอจดทะเบียนตามมาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527(ภษ.01-04) และแบบคำขอรับใบแทนใบทะเบียนสรรพสามิต คำขอย้ายหรือโอนหรือเลิกกิจการ โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการตามมาตรา 29 30 31 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527(ภษ.01-05) และเอกสารขออนุมัติการยกเว้นภาษี
- 2) พัฒนาโปรแกรมเพื่อเก็บข้อมูลตามข้อ 1 ให้กับจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคที่ 5(9 จังหวัด) นำไปใช้งาน ซึ่งปัจจุบันมีผู้จดทะเบียนสรรพสามิต จำนวน 1,420 ราย
- 3) จัดทำรายงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เช่น
 - รายงานทะเบียนสรรพสามิตเรียงตามเลขทะเบียนสรรพสามิต แยกตามประเภทสินค้า โดยมีสินค้าย่อย 18 รายการ แยกตามจังหวัด และช่วงวันที่ที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแต่ละราย
 - รายงานสรุปผู้จดทะเบียนสรรพสามิต แยกตามประเภทสินค้า และจังหวัด
 - รายงานแบบคำขอจดทะเบียนสรรพสามิต(ภษ. 01-04)
 - รายงานรายการคุมทะเบียน ตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทสินค้า ชื่อผู้เสียภาษี ที่อยู่ผู้เสียภาษี ที่อยู่ของสถานประกอบการ เลขทะเบียนสรรพสามิต และวันเดือนปีที่จดทะเบียนสรรพสามิต
 - รายงานย้าย โอน เลิกกิจการ เป็นรายงานที่พิมพ์ออกมาตามแบบ ภษ.01-05
 - รายงานสรุปการย้าย เลิก โอน หรืออื่นๆ เป็นรายงานที่แสดงรายละเอียดแต่ละอุตสาหกรรมว่ามีการโอนย้าย หรือเลิกกิจการเมื่อไร เลขทะเบียนสรรพสามิตอะไร ตามช่วงเวลาที่ใช้โปรแกรมกำหนด

- พิมพ์ใบทะเบียนสรรพสามิต
- รายงานทะเบียนสรรพสามิต แยกรายอำเภอ เป็นรายงานที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้จดทะเบียนสรรพสามิตในแต่ละอำเภอ ว่ามีกี่ราย มีใครบ้าง หรืออยู่ที่ไหน โดยสามารถส่งพิมพ์แยกตามประเภทสินค้าได้

- ฯลฯ

1.6 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ และรวบรวมข้อมูล

สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 5 และสำนักงานสรรพสามิตจังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ดำเนินงาน

ด้านฮาร์ดแวร์(Hardware)

1. เครื่องคอมพิวเตอร์เซเลอรอน ทุ 566 เมกกะเฮิร์ต ฮาร์ดดิสก์ความจุ 10.2 กิกะไบต์และหน่วยความจำขนาด 64 เมกกะไบต์

2. เครื่องพิมพ์หมึกพ่น เครื่องพิมพ์หัวเข็ม หรือเครื่องพิมพ์เลเซอร์

ด้านซอฟต์แวร์(Software)

1. ใช้โปรแกรมวิซวลเบสิก เวอร์ชัน 6.0 ในการพัฒนาโปรแกรม

2. ใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์ แอ็กเซส 97 ในจัดทำฐานข้อมูล

3. ใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์ วินโดวส์ 98